



Türkçe Öğretmenlerinin Teknoloji Kullanımına ve Teknoloji Destekli Türkçe Öğretiminin Etkililiğine Dair Görüşleri***

Fatma Nur YÜREKTÜRK***
Hatice COŞKUN****

Öz

Bu çalışmanın amacı Türkçe öğretmenlerinin derslerinde teknolojiyi kullanma durumlarını ve teknoloji destekli Türkçe öğretiminin etkililiğine dair görüşlerini belirlemektir. Nitel araştırma yöntemine göre tasarlanan bu çalışmada veri toplama aracı olarak görüşme tekniği kullanılmıştır. Uzman görüşleri ve pilot uygulama sonrasında, görüşme formunda 16 soruya yer verilmiştir. Çalışma grubunu gönüllü olan 12 Türkçe öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcıların tamamı teknolojik altyapısı olan okullarda görev yapmaktadır. Verilerin analizinde içerik analizi yapılmıştır. Analizin güvenilirliği için kodlayıcı güvenilirliğine bakılmıştır. Çalışma sonucunda öğretmenlerin çoğunluğunun teknoloji kullanma konusunda kendilerini yetersiz gördüğü ve derslerinde teknolojiyi orta düzeyde kullandıkları görülmüştür. Öğretmenler programdaki teknoloji ile ilgili hedeflerden haberdar olduklarını belirtmişlerdir. Teknoloji, öğretmenler açısından öğretim sürecinde kolaylık sağlamaktadır. Teknoloji Türkçe öğretim sürecinde özellikle dinleme becerisi üzerinde daha çok etkili olmaktadır. Az sayıda öğretmen ise teknolojinin okuma ve konuşma becerisinin gelişiminde de etkili olduğunu belirtmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe öğretmenleri, teknoloji, Türkçe öğretimi

Views of Turkish Teachers on the Use of Technology and the Effectiveness of Technology-Assisted Turkish Teaching

Abstract

This study aims to determine the views of Turkish teachers' on the effectiveness of technology-assisted Turkish teaching and whether they use technology in the classroom. In this qualitative study, data were collected through interview. Following the expert opinions and the pilot application, 16 questions were included in the interview form. The study group consists of 12 Turkish teachers who voluntarily participated in the study. All of the participants work in schools with technological infrastructure. Content analysis was performed in the analysis of data. Coder reliability was observed for the reliability of the analysis. As a result of the study, it was observed that the majority of the teachers considered themselves inadequate in terms of using technology and used technology at an intermediate level in the classroom. The teachers stated that they were aware of technology-related goals in the curriculum. Technology provides convenience for teachers in the teaching process. The use of technology is more effective in Turkish teaching process, particularly on listening skills. Some of the participants stated that technology was also effective in the development of reading and speaking skills.

Keywords: Turkish language teachers, technology, Turkish language teaching

*Bu çalışma 1. yazarın 2. yazar danışmanlığında hazırladığı "Teknolojiye dayalı yürütülen Türkçe derslerinin öğretmen ve öğrenci görüşleri bağlamında değerlendirilmesi" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Araştırmanın etik kurulu izni: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu, 13.05.2020, 2020/03-01.

*** Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, Şırnak, f.nurnarin@gmail.com, ORCID: orcid.org/0000-0002-2490-6363

**** Dr. Öğr. Ü., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Van, haticecoskun@yyu.edu.tr, ORCID: orcid.org/0000-0002-0453-8700

Giriş

Bilgi ve teknolojinin hayatın her alanına nüfuz ettiği bilgi çağında toplum, kültür ve ekonomi, giderek yoğunlaşan bir dönüşüm sürecinden geçmektedir. Bu doğrultuda fert ve toplum hayatının gelişimi, bilgiye dayalı hâle gelmekte ve öğrenme, bilgi toplumunun en önemli eylemi olarak ön plana çıkmaktadır. Günümüzde öğrenme ve eğitim, teknoloji vasıtasıyla dünya çapında çevrim içi, uygulamalı ve hayat boyu hâle gelmektedir.

Teknoloji alanında yaşanan büyük gelişmeler, yeni bir eğitim anlayışını da içine alan 'bilgi toplumu' kavramının doğmasına sebep olmaktadır. Bilgi toplumu, mesafeden bağımsız olarak mekânlar arasında hızlı veri iletimi marifetiyle kişisel, toplumsal, eğitsel ve iş yaşamı ile ilgili etkinlikleri de kapsayan geniş bir yelpazede; ortak ve birbiriyle uyumlu teknolojilerin kullanımına dayanan, çoğu vatandaş, örgüt ve iş yerinin günlük yaşamındaki yüksek seviyeli bilgi yoğunluğu ile karakterize edilen bir toplumdur (IBM, 1997). Bu bağlamda öğrenme ve eğitim alanında yaşanan dönüşüm, hem bilgi toplumuna geçişin önemli bir göstergesi olarak ön plana çıkmakta hem de bilgi toplumunun şekillenmesinde ciddi bir etki sağlamaktadır. Eğitim, hem çağın yüksek nitelikli iş gücü talebini karşılaması hem de sürekli gelişen bilgidan beslenmesi hasebiyle, bilgi toplumunun gelişiminde ivme artırıcı bir etkiye sahip olmaktadır.

Bilgi kavramı insanlar için bir güç olup önem kazanarak 21. asırdaki insanı değiştirmektedir. Bu durum sadece insanlar arası iletişim kurabilen değil bilgiyle iletişim kurabilen insanlara ihtiyaç duymayı da beraberinde getirmektedir. Böyle bir ihtiyaç eğitimde de yenilikler olmasını kaçınılmaz hâle getirmiştir. Eğitim ortamlarının bilgiye kolay ulaşma imkânlarını barındırabilmesi gerekmektedir (Atav, Akkoyunlu ve Sağlam, 2006 s. 38). 21. asır becerilerinin zarureti, teknolojiden azami ölçüde faydalanmak suretiyle eğitimin öğrenci merkezli, esnek ve cazip bir yapıya kavuşturulmasını zorunlu kılmaktadır.

Eğitimde teknoloji destekli dönüşüm, geleneksel bilgi ve öğrenme kaynakları ile eğitim kurumlarına olan ihtiyacı ortadan kaldırmamakta, bilakis bu kaynak ve kurumların etkinliğini artırıcı imkânlar sunmaktadır (UNESCO, 2019). Bu kaynak ve imkânlar da eğitim teknolojisini gerekli kılmaktadır.

Eğitim teknolojisi, eğitimin daha nitelikli bir biçimde gerçekleşmesini sağlayabilmektedir. Birçok eğitimci tarafından benimsenenin aksine teknolojik imkânlar öğretmenin ders yükünü hafifletmek için amaç hâline getirilmemelidir. Bu imkânlar ders sürecinin daha nitelikli ve yararlı olabilmesi için kullanılan bir araca dönüştürülmelidir (Demirel ve Yağcı, 2017). Eğitim ortamında bu teknolojinin etkin bir biçimde kullanılması öğretmenlerin bu konuda iyi eğitilmeleri ile doğru orantılıdır (Akkoyunlu, 2002, s. 1). Teknolojinin dünya çapında eğitimde kullanılmaya başlanmasıyla Türkiye'de de bu yönde girişimler meydana gelmiştir. Eğitimde teknolojinin kullanımına yönelik projeler ortaya çıkmış ve okullarda teknolojinin eğitim ortamlarında kullanılmasını sağlayacak alt yapı oluşturulmaya çalışılmıştır. Teknolojik imkânlar, ilk etapta sayısal içeriklere sahip derslerde daha aktif kullanılabilirliği gibi görünse de sosyal alan derslerinde de etkili bir biçimde kullanılmaktadır.

Sosyal bilimlerin diğer dallarına göre dil öğretiminde teknolojik araçlara daha çok gereksinim duyulmaktadır. Öğretilen dilin konuşanlarına hitap edecek sesler, görüntüler oluşturma ve bunları ders materyali olarak kullanma ihtiyacı oluşmaktadır. Dil öğreniminde arayışların sürerlik göstermesi bu alandaki teknolojik aletlerin kullanımını da gerekli kılmaktadır (Kartal, 2005, s. 384). Eğitimin her alanında olduğu gibi dil öğretiminde de teknolojinin kullanımı tercih edilir hâle gelmektedir. Dört temel dil becerisinin edinimi sürecinde materyallere duyulan ihtiyacı karşılayacak niteliğe sahip teknolojinin, birçok duyuya hitap etmesi dil öğretiminde kolaylık sağlamaktadır.

Dil öğreniminin en önemli unsurlarından biri öğretmenin dil öğrenme süreçlerini başarılı şekilde yürütmek için kullandığı yöntemlerdir. Başta bilgi ve iletişim teknolojileri olmak üzere teknoloji kullanımı, dil öğretimi açısından ciddi fırsat sunmaktadır. Eğitimin pek çok alanında olduğu gibi teknoloji kullanımı, günümüzde dil öğretimine dair yöntem ve süreçlerin de doğal olarak değişimine etki etmektedir (Ahmadi, 2018). Dil öğrenme süreçleri ile teknoloji kullanımının nasıl bütünleştirileceğine yönelik iki farklı yaklaşımdan bahsedilebilir. Bu yaklaşımlardan ilki olan bilişsel yaklaşıma göre öğrenciler dil ile olan etkileşimlerini daha yoğun ve anlamlı hâle getirmek suretiyle kendi bilgi dağarcıklarını şekillendirebilmektedir. İkinci görüşü temsil eden sosyal yaklaşıma göreseye

Türkçe Öğretmenlerinin Teknoloji Kullanımına ve Teknoloji Destekli Türkçe Öğretiminin Etkililiğine Dair Görüşleri

öğrencilere gerçek yaşam becerilerini geliştirmesi için nitelikli sosyal etkileşim ve iş birliği imkânları sağlanmalıdır (Warschauer, 2000).

Teknoloji kullanımının öğrencilerin okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesine olan katkısını inceleyen bir çalışmaya göre bu teknolojilerin kullanıcı dostu olması ve aynı zamanda öğrencilere daha hızlı ve etkili öğrenme yöntemleri sunması, okuma ve yazma becerilerini güçlendirmektedir. Aynı çalışmaya göre bu teknolojiler öğrencilerin geleneksel ortamlar haricinde yeni bir platform üzerinden çalışma isteğini ve öğrenme verimini artırabilmektedir (Peregoy ve Boyle, 2012). Dil öğreniminde teknolojinin başarılı şekilde kullanılması, öğretmenlerin bu alandaki imkân ve kabiliyetleriyle yakından ilgilidir. Öğretmenlerin öncelikli olarak teknolojinin sınıf ortamıyla bütünleştirilmesine yönelik bilimsel bir plan dâhilinde hareket etmesi ve uygulamaları bu plan doğrultusunda tasarlaması ve yürütmesi gerekmektedir. Öğretmenlerin dil öğrenimine ortam hazırlayan bir rehber rolü üstlenmesi sağlanmalı ve bu alandaki farkındalıkları üst seviyeye çıkarılmalıdır (Pourhossein Gilakjani ve Sabouri, 2017, s. 80).

Tüm dillerin öğretiminde olduğu gibi Türkçenin öğretiminde de teknolojinin kullanımı aktif hâle gelmektedir. Bu durum Türkçe öğretiminde teknoloji kullanımının ne derece etkili olduğu sorusunu akıllara getirmektedir. Öğretmen ve öğrencilerin Türkçe derslerinde teknolojiyi nasıl kullandığı ve bu kullanımın ne tür etkiler yarattığı merak edilmektedir. Bu çalışma Türkçe öğretmenlerinin derslerinde teknolojiyi kullanma durumlarını ve teknoloji destekli Türkçe öğretiminin etkililiğine dair görüşlerini belirlemeyi amaç edinmiştir. Bu amaç kapsamında oluşturulan alt amaçlar şu şekildedir:

- Türkçe öğretmenlerinin derslerinde teknolojiyi kullanma durumlarıyla ilgili öz değerlendirmelerini belirlemek,
- Teknoloji destekli yürütülen Türkçe derslerinin etkililiği ile ilgili öğretmen görüşlerini belirlemektir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Türkçe öğretmenlerinin derslerinde teknolojiyi kullanma durumlarını ve teknoloji destekli Türkçe öğretiminin etkililiğine dair görüşlerini belirlemeyi amaç edinen bu çalışma nitel araştırma yöntemine göre yapılandırılmıştır. Nitel araştırma "*Gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma*" olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 41). Çalışmada nitel araştırma yöntemi veri toplama araçlarından görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme, öğrenmek için yapılabilecek sistematik bir eylemdir (Merriam, 2013). Bu çalışmada da öğretmenlerden detaylı bilgiler alınması hedeflendiği için görüşme tekniğine başvurulmuştur.

Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Van ili, İpekyolu ilçesine bağlı 6 ortaokuldaki 12 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışma grubunun seçiminde amaca hizmet etmesi bakımından teknolojik imkânların (internet bağlantısı ve akıllı tahta) olduğu okullar seçilmiştir. Çalışma yapılacak okulların belirlenmesinde sosyoekonomik düzeyi farklı olan okullar tercih edilmiştir. Her bir okuldan 2 Türkçe öğretmeniyle görüşme yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Veriler toplanırken yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Oluşturulan görüşme formu için literatürdeki araştırmaların veri toplama araçları taranmıştır (Eyüp, 2012; Balcı, 2013; Akın, 2015; Altın ve Kalelioğlu, 2015; Şimşek, 2015). Literatürden hareketle oluşturulan soru havuzundaki sorular arasından eleme yapılarak görüşme soruları hazırlanmıştır. Görüşme sorularının daha nitelikli ve amaca hizmet edebilir hâle gelmesi için Türkçe eğitimi alanındaki dört öğretim üyesinden de uzman görüşü alınmıştır. Soruların anlaşılır olup olmadığını ve araştırmanın amacına hizmet edecek

cevapların alınıp alınmadığını tespit etmek için pilot görüşme yapılmıştır. Yapılan çalışmalar sonrasında öğretmen görüşme formunda 16 soru olmasına karar verilmiştir.

Verilerin Toplanması

Veri toplama aracına son hâli verildikten sonra gönüllü öğretmenlerle belirlenen zaman dilimlerinde görüşmeler yapılarak görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Görüşmelere katılan öğretmenler gönüllü olarak sürece dahil olmuşlardır. Görüşmeler ses kaydı alınarak yapıldıktan sonra yazıya dökülmüş ve analiz sürecine geçilmiştir.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler içerik analizi yapılarak analiz edilmiştir. Öğretmenlerden ses kaydı şeklinde elde edilen veriler yazılı hâle getirilmiştir. Verilerin yazılı hâllerinden yararlanarak kodlamalar yapılmış ve analiz birimleri oluşturulmuştur. Analiz birimlerinin de ortak olanları birleştirilerek birimlere son hâli verilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Çalışmada geçerliği sağlamak için detaylı alan araştırması yapılmış, çalışmanın amacı doğrultusunda hazırlanan veri toplama aracına uzman görüşü alınarak son hâli verilmiş ve pilot görüşme yapılarak veri toplama aracının amaca hizmet edip etmediği kontrol edilmiştir.

Güvenirlik için Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen kodlayıcı güvenilirliği yapılmıştır. 6 öğretmenle yapılan görüşme verileri araştırmacılar tarafından ayrı ayrı kodlanmıştır. Kodlama işleminden sonra araştırmacılar bir araya gelerek kodları karşılaştırmış ve büyük oranda görüş birliği sağlandığı görülmüştür. Farklı olan kodlamalar üzerinde tartışılmış, veriler tekrar gözden geçirilmiş ve tamamen görüş birliği sağlandıktan sonra araştırmacılarından biri analize devam etmiş ve analizi tamamlamıştır. Analiz sonucu elde edilen veriler sistemli ve anlaşılır bir biçimde sunulmuştur.

Etik Kurulu İzni

Bu çalışmanın başlangıcından sonucuna kadar tüm basamaklarda bilimsel araştırma süreçleri sağlıklı bir şekilde yürütülmüş, veriler gönüllük esasına göre toplanmış, tüm alıntılarda gerekli kurum ve kişilere atıf yapılarak etik açıdan gerekli koşullar yerine getirilmiştir. Görüşme yapılan katılımcılardan bilgilendirilmiş gönüllü olur/onam formu alınmıştır.

Kurul adı: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşeri Bilimleri Etik Kurulu

Karar tarihi: 13.05.2020

Belge sayı numarası: 2020/03-01

Bulgular

Türkçe öğretiminde teknoloji kullanımının öğretmen görüşleri bağlamında değerlendirilmesini amaçlayan bu çalışmanın bulguları iki aşamada ele alınmıştır. Birinci aşamada öğretmenlerin teknolojiye yönelik öz değerlendirmelerine dair görüşleri, ikinci aşamada teknoloji destekli yürütülen Türkçe derslerinin etkililiği ile ilgili öğretmen görüşlerine yer verilmiştir.

Türkçe Öğretmenlerinin Derslerinde Teknolojiyi Kullanma Durumlarıyla İlgili Öz Değerlendirmeleri

Bu bölümde Türkçe öğretmenlerinin derslerinde teknolojiyi kullanma durumlarıyla ilgili öz değerlendirmeleri detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

Türkçe Öğretmenlerinin Teknoloji Kavramına İlişkin Görüşleri

Çalışmaya katılan öğretmenlerden teknoloji kavramını tanımlamaları istenmiştir. Öğretmenlerin çoğu teknolojiyi hayatı ve öğrenmeyi kolaylaştıran, hayatı olumlu etkileyen unsur olarak tanımlamıştır. Katılımcıların önemli bir kısmı teknolojiyi, bilimsel çalışmalar sonucu elde edilen veriler olarak tanımlamaktadır. Ayrıca teknoloji bilgiye hızlı ulaşma ve farklı duyu organlarına hitap etme olarak da tanımlanmıştır. Bu görüşlerle ilgili örnek aşağıdaki gibidir.

Türkçe Öğretmenlerinin Teknoloji Kullanımına ve Teknoloji Destekli Türkçe Öğretiminin Etkililiğine Dair Görüşleri

A7: *“Çoğu zaman hayatımızı kolaylaştıran yapmamız gereken işleri hayatımızda daha kolay yapmamızı sağlayan her türlü gelişmeye teknoloji adını verebiliriz.”*

Türkçe Öğretmenlerinin Teknoloji Kullanımı Konusundaki Yeterliliklerine İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerden teknoloji kullanımı konusunda kendi yeterlilikleriyle ilgili değerlendirme yapmaları istenmiştir. Öğretmenlerin kendi değerlendirmelerine göre çoğunluğu bu konuda kendini yetersiz (n=7) görmektedir. Bu konuda kendini kısmen yeterli gören 3 öğretmen, yeterli gören 2 öğretmen olduğu dikkat çekmektedir.

Teknoloji kullanımı konusunda kendini yetersiz gören öğretmenlerin gerekçeleri incelendiğinde kendilerini bu konuda yetkin hissetmeme, teknolojik bilgiyi derse aktarmada zorlanma, yeni teknolojiler hakkında bilgi sahibi olmama, materyal üretme konusunda yetersiz hissetme, donanımla ilgili yetersiz hissetme, teknolojinin sosyal medya yönüne odaklanma ve eğitim eksikliği olduğu görülmektedir. Bu konuda kendini kısmen yeterli gören öğretmenler bilgi konusunda eksik olduklarını, çok aktif kullanmadıklarını, dersleri yönetecek kadar yeterli olduklarını ve teknolojik araçları yeteri kadar verimli kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Teknoloji kullanımı konusunda kendini yeterli gören öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde bilgisayar kullanmayı çok iyi bildikleri, akıllı tahtayı etkin kullandıkları, çevrim içi ders sistemlerini bildikleri ve derslerinde teknolojiye dayalı uygulamalardan faydalandıkları görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlere teknoloji kullanma yeterliliklerine dair kendilerine 1 ile 5 arasında bir puan vermeleri istenmiştir. Öğretmenlerden dokuzu teknoloji konusundaki yeterliliklerine 3 puan, ikisi 4 puan ve biri 2 puan vermiştir. Bu sonuçlar öğretmenlerin tamamına yakınının teknoloji kullanımında eksikliklerinin olduğu görüşünü desteklemektedir. Konuyla ilgili öğretmenlerin görüşlerinden örnekler aşağıdaki gibidir:

A9: *“Akıllı tahtayı çok kolaylıkla kullanabildim. Donanım problemi olduğunda kendim rahatlıkla çözebildim. Bu yüzden teknoloji kullanımında kendimi iyi görüyorum.”*

A10: *“Eğitimde teknoloji kullanırken çok da yeterli olduğumu söyleyemem. Teknolojiden yararlanırken hızlı olmak konusunda sıkıntılarım var.”*

A6: *“Okulda derslerimi işlerken yararlanacağım kadar biliyorum diyelim. Onun dışında çok ileri düzeyde program hazırlama konularında yetersizim.”*

Türkçe Öğretmenlerinin Teknoloji Kullanımı Konusundaki Gelişmeleri Takip Etmeye ve Türkçe Dersinde Teknolojiyi Kullanmaya Yönelik Görüşleri

Öğretmenlere teknoloji kullanımıyla ilgili gelişmeleri takip etme ve bu gelişmeleri Türkçe derslerinde kullanma durumlarına ilişkin soru yöneltilmiştir. Görüşme yapılan öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun (n=6) teknolojik gelişmeleri takip ettiği görülmektedir. Bir öğretmenin teknolojik gelişmeleri takip etmediği ve iki öğretmenin de kısmen teknolojik gelişmeleri takip ettiği görülmektedir. Üç öğretmen ise bu konuda görüş belirtmemiştir. Teknolojik gelişmeleri takip ettiğini söyleyen öğretmenler ihtiyaçlarına yönelik olanları ve eğitim ortamında kullanılacak olan gelişmeleri takip ettiğini belirtmektedir. Ayrıca gelişmelerden haberdar olmak için de teknolojik gelişmeleri takip ettiğini söyleyen öğretmenler de vardır.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin yarısının (n=6) teknolojiyi derslerinde etkin olarak kullandığı görülmektedir. Teknolojiyi derslerinde etkin olarak kullanan öğretmenlerin gerekçelerine bakıldığında en çok soyut kavramları somutlaştırma gerekçesiyle teknolojiyi derslerinde kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bunun dışında kısa sürede daha çok bilgiyi aktarabildiklerini, teknolojinin birçok duyuya hitap eden yönünden yararlandıklarını, öğrenciyi aktif kılma ve öğrenileni pekiştirme amacıyla kullandıklarını belirtmişlerdir. Kısmen etkin kullananların materyal üretmede yetersiz hissettiklerini ve teknoloji kullanımında çok aktif olmadıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Etkili kullanmayanlar ise kendilerini Türkçe dersinde teknoloji kullanımı konusunda yeterli görmediklerini ve daha çok kitaba dayalı ders yürüttüklerini söylemektedir. Öğretmen görüşleriyle ilgili örnekler aşağıdaki gibidir:

A1: *“İhtiyaçlarıma hitap eden gelişmeleri takip ediyorum. Ama ihtiyacım olmayan bir alandaki gelişmeleri takip etmiyorum.”*

A3: *“Türkçe derslerinde etkili olarak kullanıyorum. Derslerimde anlattıklarımı somutlaştırmak için kullanıyorum.”*

A7: *“Kitaptan öğrenilenin daha kalıcı olduğunu düşündüğüm için akıllı tahtaya çok ağırlık vermiyorum.”*

Türkçe Öğretmenlerinin Öğrencilerle Okulda ve Evde Teknoloji Destekli Çalışmalar Yapma Konusundaki Görüşleri

Okulda yapılan teknoloji destekli çalışmalara bakıldığında öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun (n=9) herhangi bir zorlukla karşılaşmadıkları görülmektedir. Okullarda teknolojik imkânların varlığı ve öğrencilerin teknolojiye karşı ilgi duymaları öğretmenlerin büyük çoğunluğunun okullarda teknoloji destekli çalışmalar yürütmesine olumlu yönde etki etmektedir. Okulda teknoloji destekli çalışmalar yaparken zorlandığını ve kısmen zorluk yaşadığını belirten öğretmenler de vardır. Okulda teknoloji destekli çalışmalar yaparken zorlandığını ifade eden öğretmenler, öğrencilerin teknolojik donanım açısından yetersiz olmasının bu duruma neden olduğunu belirtmektedirler. Kısmen zorlandığını ifade eden bir öğretmen ise ailelerin okul dışı yaşamda öğrencileri teknolojiden uzak tutmaya çalıştıklarını ve bunun da okuldaki teknoloji destekli çalışmalara yansımalarını belirtmektedir.

Evde teknoloji destekli çalışmalar yürütme konusunda öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (n=8) öğrencilere teknolojik imkânların kullanılmasına yönelik ev ödevleri veremediği görülmektedir. Öğrencilerin evlerinde teknolojik alt yapının olmayışının bu duruma neden olduğu belirtilmektedir. Bu konuda çalışmalar yapmada zorlanmadığını ifade eden öğretmenler de vardır. Bu öğretmenler öğrencilerin teknolojiye ilgi duymasının ve teknoloji kullanımı konusunda yeterli olmasının teknoloji destekli çalışmalar yapmayı kolaylaştırdığından bahsetmektedir. Kısmen zorluk yaşadığını ifade eden öğretmenler ise ailelerin öğrencileri teknolojiden uzak tutmaya çalıştıklarını söylemektedir. Öğretmenlerin konu ile ilgili görüşlerine örnekler aşağıdaki gibidir:

A3: *“Öğrencilerle okul ortamındaki uygulamalarda herhangi bir zorluk yaşamıyorum.”*

A1: *“İmkân bulma konusunda sıkıntı yaşıyorlar. Mesela evde araştırma yapın deyince onda sıkıntı yaşıyorum.”*

A6: *“Çünkü öğrenciler teknolojiye bizden daha iyi.”*

Türkçe Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitimlere ve Bu Eğitimlerin Derslerde Teknolojiyi Kullanmaya Yönelik Etkilerine Dair Görüşleri

Öğretmenlerin hizmet içi eğitim alma ve bu eğitimlerin içeriğine ilişkin görüşlerine göre öğretmenlerden 4'ü hariç diğerlerinin MEB tarafından düzenlenen teknoloji kullanımına yönelik hizmet içi eğitimi aldıkları görülmektedir. Öğretmenlerin genelde FATİH Projesine yönelik eğitimler aldıkları (f=6) görülmektedir. FATİH Projesi özelinde de AntropiTeach ve EBA'ya yönelik eğitimler alındığı belirtilmektedir.

Derslerde teknoloji kullanmaya yönelik verilen hizmet içi eğitimlerin olumlu yönde etkileri olduğunu belirten öğretmenler; akıllı tahta kullanma, materyal geliştirme, bilgiyi aktif kılma, derse hazırlıklı gelme ve bilgiye hızlı ulaşma konusunda katkılarından bahsetmişlerdir. Olumsuz yönde görüş belirten öğretmenler ise eğitimin teoriye dayalı olduğunu, eğitim verilirken bölgesel şartların dikkate alınmadığını, eğitimin ve teknolojik imkânların aynı anda verilmediğini, eğitimin kısıtlı bir zamanda verildiğini ve basit kullanıma yönelik olduğunu söylemektedirler.

Konuyla ilgili öğretmen görüşleri aşağıdaki gibidir:

A11: *“Etkileri oldu. En azından kendimiz kendi alanımızla ilgili bir şeyler hazırlayacağımız zaman yeni kaynaklar, yeni projeler nasıl olur, bunları takip etme imkânımız da oldu. Nasıl hazırlayacağımızı da öğrendik.”*

A2: *“FATİH Projesi kapsamında akıllı tahtayı biz kullanmaya başladık. Bir yıl geçti. Biz bu bir yıllık süre zarfında biraz daha deneme yanılma yoluyla ya da kendi imkânlarımızla öğrendik. Bir yıl sonra bizi hizmet içi eğitime tabi tuttular. Gecikmiş bir eğitimdi.”*

Türkçe Öğretmenlerinin Teknoloji Kullanımına ve Teknoloji Destekli Türkçe Öğretiminin Etkililiğine Dair Görüşleri

Türkçe Öğretim Programında Yer Alan Teknoloji Kullanımına Dair Hedeflerden Haberdar Olmaya ve Kullanmaya Yönelik Görüşler

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamının programda belirtilen hedeflerden en az birinden haberdar olduğu görülmektedir. Genel ağ kullanımı, akıllı tahta kullanımı ve EBA programda belirtilen ve öğretmenler tarafından en çok bilinen hedeflerdendir. Bunların dışında öğretimde slayt, bilgisayar, çoklu medya, görsel iletişim araçlarından yararlanma ve teknolojik araştırmalar esnasında intihalden uzak durarak etik kurallar çerçevesinde araştırmaların gerçekleştirilmesi hedeflerinden de öğretmenlerin haberdar olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin öğretim sürecinde kullanılabilecek uygulamalardan haberdar oldukları projeler şu şekildedir: FATİH Projesi, EBA, Vitamin, Okulistik, Morpa Kampüs, Khan Academy ve özel yayınevlerinin teknoloji destekli hazırladıkları projeler. Öğretmenlerin tamamına yakını tarafından kullanılan öğretim projeleri, FATİH Projesi ve EBA'dır. Bunların dışında özel yayınevleri, Vitamin, Okulistik, Morpa Kampüs, Khan Academy'den de öğretmenler kullanım noktasında yararlandıklarını belirtmektedirler. Bu konuyla ilgili öğretmen görüşlerinden örnekler aşağıdaki gibidir.

A12: *"Etkileşimli tahtayı sürekli kullanıyoruz. Genel ağ, EBA. Türkçe ders kitabında yer alan metinlerde, etkinliklerde güvenli internet kullanımına yönelik etkinlikler var zaten. Sonu "gov" ya da "edu" uzantılı sitelerin kullanımı etkinliklerde yer alıyor."*

A10: *"EBA'dan ve FATİH projesinden haberdarım. Akıllı tahtada ders işleyiş sürecinde kullanıyorum, kolaylık sağlıyor."*

Teknoloji Destekli Yürütülen Türkçe Derslerinin Etkililiği ile İlgili Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlere teknolojik yeterliliklerine dair sorular sorulduktan sonra teknoloji destekli yürütülen Türkçe derslerinin etkililiğine dair görüşleri de alınmıştır. Teknoloji kullanılarak işlenen Türkçe derslerinin etkililiğine dair görüşler aşağıda yer almaktadır.

Türkçe Öğretmenlerinin Derste Teknoloji Kullanımının Kendilerine Etkisini Değerlendirmelerine Yönelik Görüşleri

Öğretmenlere derste teknoloji kullanımının kendileri açısından etkilerini belirtmeleri için sorular yöneltilmiştir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun Türkçe öğretiminde öğretme sürecini kolaylaştırdığına dair görüş belirttiği görülmektedir. Öğretmenlerin alanlarında kendilerini yenilemelerine teknolojinin etkisi olduğu da belirtilmektedir. Bunların dışında teknoloji kullanımının zamandan tasarruf sağladığını, sınıf hâkimiyetini kolaylaştırdığını, öğretimi zenginleştirdiğini, daha fazla öğrenciye ulaşmayı sağladığını, öğretmenlerin motivasyonunu ve mesleki doyumlarını arttırdığını da ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin konuya yönelik örnek görüşleri aşağıda yer almaktadır:

A9: *"Sınıflarda edatlar konusunda "gibi" edatını anlatınca akıllı tahtayı kullandığım zaman öğrencileri sürece kattığım için öğrenciler sınavlarda, deneme sınavlarında daha yüksek verimler elde ediyor. Bende mesleki doyum sağlıyor."*

A4: *"Öğrenci adaptasyonunu daha kolay sağlıyorum."*

Türkçe Öğretmenlerinin Teknoloji Kullanımını Ders Süreci Açısından Değerlendirmelerine Yönelik Görüşleri

Katılımcıların teknoloji kullanımının ders süreci açısından değerlendirmeleri incelendiğinde öğretmenlerin teknolojinin ders sürecine etkileriyle ilgili en çok zamandan tasarruf konusu üzerinde durdukları görülmektedir. Ders süresinin daha aktif ve eğlenceli bir biçimde geçtiği, öğrencilerin derse katılımının arttığı da belirtilmektedir. Ayrıca teknolojiye dayalı yürütülen derslerde zaman açısından ekonomiklik sağladığı, kâğıt israfını önlediği, bilgiyi somutlaştırarak daha kalıcı hâle getirdiği, öğretmenin ve öğrencinin daha aktif olduğu, teknoloji sayesinde daha planlı bir ders sürecinin gerçekleştirildiği ifade edilmektedir.

A10: *"Zamanı etkili kullanma dışında kâğıt israfından bizi kurtarmış oluyor."*

A5: *"Daha aktif oluyoruz. Derslerde bilginin kalıcı olmasını ve somutlaştırmayı sağlıyor. Daha fazla sayıda soruyu daha kısa sürede çözebiliyoruz. Eksiklerimizi anında görebiliyoruz."*

Türkçe Öğretmenlerinin Derslerde Teknoloji Kullanımını Öğrenciler Açısından Değerlendirmelerine Yönelik Görüşleri

Teknolojiye dayalı yürütülen Türkçe dersleri öğrenciler açısından değerlendirildiğinde öğretmenlerin en çok teknolojinin birden fazla duyuya hitap etmesi üzerinde durdukları görülmektedir. Dikkat çekme ve kalıcı öğrenme de öğretmenler tarafından en çok dile getirilen diğer etkilerdendir. Teknoloji kullanımının; öğrenciyi aktifleştirdiğini, etkili olduğunu, öğrencilerin öğrendiklerini somutlaştırdığını, öğrencilerin hoşuna gittiğini, öğrenmeyi kolaylaştırdığını söylemektedirler. Öğrencilerin öğrenmelerinde tekrar etmelerini sağlaması, faydalı olması ve hızlı geri dönüt sağlaması üzerinde de durulmaktadır. Ayrıca düşünmeye yönlendirme, öğretmenin doğru model olması, daha çok öğrenciye ulaşma imkânı, hızlı geri dönüt, öğrenciler için ek öğrenme kaynağı olması, çoklu öğrenme ortamı ve zamandan tasarruf sağlaması konularında da etkili olduğu üzerinde durulmaktadır. Konuyla ilgili örnek görüşler aşağıdaki gibidir.

A1: *“Birçok duyu organına hitap ediyor. Çok dikkatli bakıyorlar. Bir de çizgiye/ animasyona dayalı şeyler daha çok dikkatlerini çekiyor. Düşünüyorlar, tekrar ediyorlar.”*

A6: *“Öğrenciler aktif olarak derse katılmış oluyor. Görsellik yönünden öğrenciler çok daha etkilenebiliyor. Derste daha iyi motive olabiliyor.”*

Öğretmenlerin Türkçe Dersine Yönelik EBA ve Özel Kurumlar Tarafından Hazırlanan Ders İçeriklerine Dair Görüşleri

Öğretmenlerin tamamının EBA’daki içeriklerden ve özel kurumlar tarafından hazırlanan ders içeriklerinden faydalandıkları görülmektedir. Öğretmenlerin yarısı bu içerikleri uygun ve işlevsel olarak görürken yarısı da kısmen uygun ve işlevsel olarak gördüklerini söylemektedir.

İçeriklerin uygun ve işlevsel olduğunu belirten öğretmenler; içeriklerin öğrenciye ve öğretmene katkı sağladığını, ders materyali açısından yeterli veriyi sunduğunu ve öğrencilerin yaş seviyeleri ile bilişsel düzeylerine uygun olduğunu belirtmektedir. Kısmen uygun olduğunu ifade eden öğretmenler ise içeriklerin akademik kontrolden geçmeden EBA’da yer aldığını, içeriklerin doğruluğunun kontrol edilmediğini ve işlevselliklerinin artırılması için çalışılması gerektiğini ifade etmektedirler.

Bu konuda öğretmen görüşlerinden örnekler aşağıdaki gibidir:

A11: *“Ben uygun olduğunu düşünüyorum. Hem yaşlarına, seviyelerine, bilişsel düzeylerine uygun oluyor. Uygun olmayan bir içerik görmedim.”*

A4: *“Uygun olduğunu düşünüyorum. İşlevsel ama işlevselliğini artırmak için bence derse giren öğretmenlerle iletişime geçilmesi gerektiğini düşünüyorum içeriği hazırlayan kişilerin.”*

Teknolojinin Temel Dil Becerilerini Edindirme Sürecinde Öğretime Katkılarına Dair Görüşler

Teknolojiye dayalı yürütülen Türkçe derslerinin temel dil becerileri üzerindeki etkisi ve en çok hangi beceriye katkı sağladığına dair öğretmenlerden görüş alınmıştır. Teknolojinin en çok hangi dil becerisine katkısı olduğuna dair görüşlere göre öğretmenlerden 9’u teknolojinin en çok dinleme becerisine katkı sağladığını söylemiştir. Öğretmenlerden 2’si okuma becerisine en çok katkı sağladığını söylerken 1’i de teknolojinin en çok konuşma becerisine katkı sağladığını söylemektedir. Katılımcılardan teknolojiye dayalı yürütülen Türkçe derslerinin temel dil becerilerine olan etkilerinin neler olduğunu ifade etmeleri istenmiştir. Buna göre katılımcılar dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerine olumlu ve olumsuz etkilerini belirtmişlerdir.

Teknolojinin dinleme becerisi üzerindeki etkilerine değinen öğretmenlerin hiçbiri olumsuz bir etkiden bahsetmemiştir. Teknolojinin dikkat çekerek, etkileyerek, konuyu daha somut hâle getirerek çocuğun ilgisini canlı tuttuğunu, dinleme ve izleme becerilerinin etkin şekilde kullanıldığını ifade ederek farklı değişkenleri sürece dâhil ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu konuda öğretmen görüşüne örnek şöyledir:

A11: *“Dinleme becerisinde de zaten etkili. Çünkü hem videolar hem görseller olduğu için sadece tek yönden değil hepsi bir arada olduğu için teknoloji daha faydalı. Sadece sese değil göze de hitap ediyor. O yüzden daha kalıcı oluyor.”*

Türkçe Öğretmenlerinin Teknoloji Kullanımına ve Teknoloji Destekli Türkçe Öğretiminin Etkililiğine Dair Görüşleri

Temel dil becerilerinden konuşmaya bakıldığında öğretmenler teknolojinin konuşma üzerindeki olumlu etkilerine ve olumsuz yönlerine değinmektedir. Öğrencilerin Türkçeyi doğru ve etkili kullanmalarına katkı sağladığını, derse katılımlarını ve kendilerini sözlü olarak ifade etmelerini desteklediğini ve doğru konuşma kurallarının teknoloji aracılığıyla izletilebileceğini ifade etmişlerdir. Bazı öğretmenler ise teknolojik imkânların aşırı kullanımının konuşma becerisini olumsuz yönde etkilediğini söylemektedir. Konuyla ilgili örnek görüş aşağıdaki gibidir:

A3: *“Öğrenciler düzgün konuşmayı daha çok açtığım videolardan görebiliyorlar. Telaffuz edemedikleri kelimeleri de tahtadan açtığım videolarda gördüklerinde, duyduklarında kendileri de “Böyle mi telaffuz ediliyordu? Biz ilk defa gördük yanlış telaffuz ediyormuşuz.” şeklinde yorumlar yapıyorlar.”*

Okuma becerisine teknolojinin etkileri üzerinde duran öğretmenler dinletilen metinlerin doğru okumaya örnek olduğunu ifade etmektedir. Teknolojik imkânların görsel okumaya ve hızlı okumaya katkı sağladığını söyleyen öğretmenler de bulunmaktadır. Ayrıca ekrandan okuyan öğrencilerin elle takip etme durumuna da başvurmadıklarını belirtmektedirler. Öğrencilerin akıllı tahtadan okumayı sevdiğleri, teknolojik imkânlar ile okuma ortamına farklı etkenleri katabildikleri, ekran okumanın kolaylaştığı ve okuduğunu anlamaya da katkı sağladığı öğretmenler tarafından belirtilen diğer olumlu yönler arasında yer almaktadır. Teknolojinin okuma üzerindeki olumsuz etkilerine değinen öğretmenler de bulunmaktadır. Teknoloji ile bilgiye kolay ulaşmanın ve renkli görsellerin öğrencileri kitap okumaktan soğuttuğuna, öğrencilerin gözlerini yorduğuna, daha kısa süreli okumaların yapıldığına değinilmektedir. Konuyla ilgili örnek görüşler şöyledir:

A6: *“Teknoloji okumadan soğutuyor diyebilirim. Sürekli renkli, hareketli görseller gördükleri için kitaptan soğuyorlar. Kitap okumayı olumsuz etkiliyor diyebilirim.”*

Yazma becerisi konusunda akıllı tahtadaki yazıların öğrencilerin yazmalarına olumlu etkisi olduğu, noktalama işaretleri ve yazım kurallarının öğretiminde teknolojiden yararlanıldığından ve planlı yazmaya katkı sağladığından bahsedilmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Öğretmenlerin teknoloji kullanma durumları ile ilgili öz değerlendirmelerinin ve teknoloji kullanımı ile yürütülen Türkçe derslerinin etkililiğine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan görüşmeler neticesinde ulaşılan sonuçlar alandaki çalışmalarla benzeyen ve farklılaşan yönleriyle tartışılmıştır.

Çalışmaya katılan öğretmenler teknolojiyi en çok hayatı ve öğrenmeyi kolaylaştıran ve hayatı olumlu etkileyen unsur olarak tanımlamışlardır. Akkoyunlu (2002), teknoloji her ne kadar teknik bir kavram olarak görülsede gelişimi ve yaygınlaşması insan eksensidir demiştir. Öğretmenlerden alınan cevaplarla da teknolojinin bilimsel ve teknik yönünün insanlar arasında yaygınlaşması ile farklı bir boyut kazandığı görülmektedir. Zira teknoloji, teknik bir kavram olarak tanımlanmamış, hayatın içinden hayatı kolaylaştıran bir unsur olarak görülmüştür.

Teknoloji kullanımında Erişim, Yeterlilik ve Motivasyon Modelinde (OECD, 2009) eğitsel teknolojinin etkin şekilde işletilmesinin bu üç etkene (erişim, yeterlilik ve motivasyon) bağlı olduğu ifade edilmektedir. Çalışmaya katılan on iki öğretmenden yalnızca ikisinin kendini teknoloji kullanımı konusunda yeterli hissettiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin mevcut teknolojik imkânları kullanması yönünde motivasyon artırıcı eylemler hayata geçirilmeli ve öğretmenlerin bu yolla kendilerini teknoloji kullanımı konusunda yeterli hissetmeleri sağlanmalıdır. Ayrıca öğretmenlerin teknoloji öz yeterliliklerini artırmak amacıyla, hizmet içi eğitimlerin dışında da öğretmenlerin kendilerini geliştirebileceği ve meslektaşlarıyla bilgi ve tecrübe paylaşabileceği teknolojik ortamlar geliştirilmelidir.

Öğretmenlerin teknoloji kullanımı konusundaki yenilikleri takip etmeye yönelik görüşlerinde, görüşmeye katılan öğretmenlerin yarısının bu gelişmeleri takip ettiği görülmektedir. Yenilikleri takip etmeye yönelik gerekçelerine bakıldığında ise ilgi ve ihtiyaçlarına hitap eden ve eğitim alanında kullanılabilecek gelişmeleri takip ettikleri görülmektedir. Karakaya (2013) kimya öğretmenleriyle yaptığı çalışmada kimya öğretmenlerinin teknolojik yenilikleri çok fazla takip etmediklerini tespit

etmiştir. Fakat bu çalışmada katılımcıların yenilikleri takip ettiklerini belirtmesi bir anlamda olumlu bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Öğretmenlerin Türkçe dersinde teknolojiyi etkin kullanmaya yönelik görüşlerine bakıldığında araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısının Türkçe derslerinde teknolojiyi etkin kullandığını belirttiği görülmektedir. Bu sonuçlardan yola çıkarak araştırmaya katılan öğretmenlerin teknolojiyi orta düzeyde kullandığı yargısına varılabilir. Karasakaloğlu, Saracaloğlu ve Uça'nın (2011) yaptığı çalışmada da öğretmenlerin öğretimde bilgi teknolojilerini kullanma düzeylerinin orta düzeyde olduğu görülmektedir.

Çalışmaya katılan öğretmenlerden öğrencilerle evde ve okulda teknoloji destekli çalışmalar yapmakta zorlanıp zorlanmadıklarına yönelik görüşler alınmıştır. Görüşme yapılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu öğrencilerle evde yapılacak teknoloji destekli çalışmalarda zorlandıklarını belirtmişlerdir. Bunu söyleyen öğretmenlerin sundukları gerekçe ise genel olarak imkânların yetersizliğidir. Yani öğrencilerin evlerinde teknolojik imkânların yetersiz olması öğretmenlerin evde yapacakları çalışmalara engel oluşturmaktadır. Bu noktada OECD'de (2009) eğitsel teknolojinin etkin şekilde işletilmesi için gerekli olan Erişim, Yeterlilik ve Motivasyon modelinin ilk basamağı olan erişimin öğrenciler tarafından ulaşılabilirlikten uzak olduğu görülmektedir. Okulda yapılan çalışmalara yönelik görüşlerde ise evde yapılan çalışmalara yönelik bulguların tam tersi bulgular elde edilmiştir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu öğrencilerle okulda teknoloji destekli eğitsel çalışmalarda zorlanmadıklarını ve buna gerekçe olarak da okuldaki teknolojik imkânların yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Ancak evde teknolojik imkânlarla erişimin yetersiz olması okuldaki teknolojik imkânlar yeterli olsa da öğrencilerin eğitimde teknoloji kullanımından tam olarak yararlanmasına engel olacaktır. Okullarda ders saatleri dışında oluşturulacak internet ulaşım imkânları ve ortamlarıyla öğrencilerin ders dışı zamanlarda ödev ve araştırmalarında internetten yararlanmaları sağlanmalıdır.

Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu eğitimde teknoloji kullanımına yönelik Millî Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen hizmet içi eğitimleri aldıklarını söylemişlerdir. Öğretmenler büyük oranda bu hizmet içi eğitimlerin yararlı yönlerinden bahsetmişlerdir. Ancak hizmet içi eğitimlerle ilgili olumsuz görüş belirten öğretmenler de olmuştur. Araştırmaya katılan iki öğretmen hizmet içi eğitimlerin okullara teknolojik imkânlar geldikten bir yıl sonra verildiğini, bu süreçte kendi çabalarıyla bir şeyleri öğrenmeye çalıştıklarını belirtmişler ve bunun da pek verimli olmadığını söylemişlerdir. Bu öğretmenler imkân ve eğitimin aynı anda verilmesi gerektiği üzerinde durmuşlardır. Gül (2013) çalışmasında öğretmenlerin katıldığı hizmet içi eğitimlerin tablet ve etkileşimli tahta kullanmada son derece yetersiz olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Ayvacı, Bakırcı ve Başak'ın (2014) çalışmasında da bizim çalışmamıza benzer olarak FATİH Projesi'nin uygulanma aşamasında öğretmenlerin hizmet içi eğitim eksikliğinin bulunduğu vurgulanmıştır. Bu sonuçlardan yola çıkarak sorunun çözümü için öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimlerin teknolojik imkânlarla eş zamanlı olarak verilmesi gerektiği söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Türkçe Öğretim Programında (2018) var olan teknoloji kullanımına yönelik hedeflerden haberdar oldukları görülmüştür. Programda var olan hedeflerden akıllı tahta, EBA ve genel ağın kullanımının sağlandığı belirtilmiştir. Teknolojiye dair Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan FATİH Projesi ve bunun kapsamında oluşturulan EBA portalından da öğretmenlerin haberdar olduğu görülmektedir. Haberdar olunan bu projelerin görüşmeye katılan öğretmenlerden tamamına yakını tarafından etkin biçimde kullanıldığı da elde edilen sonuçlar arasındadır. FATİH Projesi ve bunun kapsamında EBA'nın dışında öğretmenlerin özel kuruluşlara ve yayınevlerine bağlı çevrim içi olanaklardan yararlandıkları da görülmektedir.

Teknolojiye dair yürütülen Türkçe derslerinin etkililiğini kendi açılarından değerlendiren öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu teknolojinin öğretme sürecinde kolaylık sağladığını belirtmiştir. Dargut ve Çelik'in (2014) Türkçe öğretmeni adaylarının eğitimde teknoloji kullanımına yönelik tutumlarını araştırdıkları çalışmalarında Türkçe öğretmen adaylarının en çok öğrenmeyi kolaylaştırdığı için bilgisayar kullanımı yönünde olumlu düşünceye sahip oldukları görülmüştür. Teknolojiye dayalı yürütülen Türkçe dersleri öğrenciler açısından da değerlendirildiğinde öğretmenler en çok teknolojinin birden fazla duyuya hitap ettiği, öğrencilerin dikkatini çektiği, kalıcı öğrenmeyi sağladığı ve öğrencileri motive ettiği üzerinde durmuşlardır. Cücü (2014) de yapmış olduğu çalışmasında

Türkçe Öğretmenlerinin Teknoloji Kullanımına ve Teknoloji Destekli Türkçe Öğretiminin Etkililiğine Dair Görüşleri

öğretmenlere FATİH Projesinin öğrencileri nasıl etkilediğini sormuş ve bu çalışmaya benzer şekilde öğrencilerin güdülenmelerinin ve ders motivasyonlarının artmasının sağlandığını, bilgiye daha hızlı ulaşabildiklerini, görsel ve işitsel materyalden daha fazla yararlanabildiklerini belirtmiştir. Hasırcı (2015) çalışmasında çok uyaranlı eğitim ortamlarının öğretmenlerin birçok tekniği birlikte kullanmasına olanak sağladığını belirtmiştir. Böylece derslerin sadece öğretmenin anlatımıyla şekillenmediğini aynı zamanda öğretmen ve öğrenci arasında etkileşimin sağlandığını ifade etmiştir.

Teknolojiye dair yürütülen Türkçe derslerini ders süreci açısından değerlendiren öğretmenler, teknoloji kullanımının en çok zamandan tasarruf sağlama açısından ders sürecine katkı sağladığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin derslerin teknolojiye dayalı yürütülmesi hususunda öğretmenlerinden istekte bulunduğu belirtilmiştir. Öğrencilerin belirttiği taleplerden en sık tekrar edileni akıllı tahtanın açılması yönündeki talepleridir. Öğretmenlerin yarısı öğrencilerin bu taleplerinin akıllı tahtadan film izleme yönünde olduğunu belirtmişlerdir. Bu talep dışında EBA'nın açılmasını ve derse yönelik oyun oynanmasını isteyen öğrencilerin olduğu da belirtilmiştir. Altın (2014) yapmış olduğu çalışmada incelediği araştırmalarda teknolojik cihazların derslerde kullanılması ile birlikte zamandan tasarruf sağlandığı sonucuna ulaşmıştır.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin tamamı EBA ya da özel kurumlara ait ders içeriklerinden yararlandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin yarısı bu içeriklerin uygun ve işlevsel olduğu yönünde görüş belirtirken diğer yarısı içeriklerin kısmen uygun olduğunu söylemişlerdir. Altın (2014) da yapmış olduğu çalışmada incelediği araştırmalarda etkileşimli tahta, tablet ve PC içerisindeki içeriklerin yeterli ve güncel olmadığı ve teknik arızalarda teknik servisin cihazlara zamanında müdahale etmediğini belirtmiştir. Alabay'ın (2015) yaptığı çalışmada EBA'daki ders içeriklerinin branşlarına uygun olduğunu düşünen öğretmenlerin EBA'yı kullanma oranının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gül'ün (2013) 4.500 öğrenci ve öğretmenin Fatih Projesi'ne ilişkin görüşlerini aldığı çalışma sonuçlarına göre projenin içerik açısından zayıf olduğu belirtilmiştir. Bu sonuçlara göre öğretmen ve öğrencilerin teknoloji konusunda alacakları eğitimle çevrim içi ortamlarda materyal oluşturma yeterlilikleri artırılmalı ve böylece bu materyal paylaşım portallarının daha aktif şekilde kullanımı sağlanmalıdır.

Teknolojinin temel dil becerilerini edindirme sürecinde öğretime katkılarında dair görüş belirten öğretmenlerin tamamına yakını teknolojinin en çok dinleme becerisi üzerinde olumlu etki sağladığını belirtmişlerdir. Teknolojinin en çok katkı sağladığı beceriler arasında okuma becerisini ve konuşma becerisini de söyleyen öğretmenler olmuştur. Akın (2015) çalışmasında, çoklu ortam uygulamalarına dayalı öğretim ile ders işlenen deney grubundaki öğrencilerin akademik başarıları ile okuduğunu ve dinlediğini anlamadaki kalıcılık durumu ve Türkçe dersine yönelik tutum seviyelerinin arttığını tespit etmiştir. Bu iki sonuç birbirini destekler niteliktedir. Çakır (2015) çalışmasında video kullanılarak yapılan dinlemelerin video kullanılmadan sadece seslerden oluşan dinlemelere göre daha başarılı olduğunu tespit etmiştir. Video kullanımı ile gerçekleştirilen dinlemelerin öğrenmeleri kolay ve kalıcı hâle getirdiğini test etmiştir. Dedeşali (2014) çalışmasında çoklu ortam uygulamalarının öğrencilerin dinlediğini anlama, dinleme becerisi farkındalığı ve dinlemeye yönelik tutumlarının olumlu yönde artırdığı ve bu artışın kalıcı olduğunu söylemektedir. Ayrıca deney grubu öğrencilerinin dinleme becerisinin geliştirilmesinde çoklu ortam etkinliklerine yönelik görüşlerinin olumlu olduğunu da belirtmiştir.

Araştırmaya katılan Türkçe öğretmenleri teknoloji kullanımının Türkçeyi doğru ve etkili kullanmaya katkı sağladığını ve bu yönüyle konuşma becerisi üzerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Yazma becerisine yönelik görüş belirten öğretmenlerin yarısı teknolojinin yazma becerisini olumsuz yönde etkilediğini vurgulamışlardır. Buna karşılık akıllı tahtadaki metinlerin doğru yazmaya örnek teşkil edebileceğini ve noktalama ve yazım kurallarının öğretiminde teknolojinin faydalı olduğunu belirten öğretmenler de vardır. Teknolojinin dikkat çekme ve etkileme yönüyle dinleme becerisi üzerinde olumlu etkisinin olduğu öğretmenler tarafından belirtilen görüşler arasında yer almaktadır. Teknolojik imkânlardan yararlanarak öğrencilere örnek okuma dinletmenin okuma becerisini olumlu etkilediğini söyleyen öğretmenlerin yanı sıra teknolojiyle bilgiye kolay ulaşmanın öğrencileri okumadan soğuttuğunu belirten öğretmenler de olmuştur. Ertem ve Özen'in (2014) yaptığı çalışmada ekran okuma ve geleneksel okuma yöntemleriyle anlam kurma arasındaki bağ araştırılmıştır. Metin içi

anlam kurmada geleneksel okuma lehine bir sonuç elde edilmiştir. Bu bilgiler ışığında, Türkçe öğretiminde kullanılacak müfredat ve ilgili materyallerin söz konusu dört temel dil becerisine katkı sağlayacak şekilde hazırlanması ve teknoloji yardımıyla işlevsel hâle getirilmesi gerekmektedir.

Çalışma bulgularından hareketle, başta EBA olmak üzere çevrim içi ortamlar aracılığıyla, dil eğitiminde teknoloji kullanımının daha etkin bir şekilde uygulanmasının mümkün olabileceği değerlendirilmektedir. Söz konusu ortamlar üzerinden, öğretmen ve öğrencilerin teknolojik ortam marifetiyle içerik üretmeye yönelik bilgi, beceri ve motivasyonları geliştirilmeli, böylelikle söz konusu ortamlardaki öğretim materyallerinin çoğalmasında ve daha nitelikli hâle getirilmesi sağlanmalıdır. Okullarda, öğrencilerin ve öğretmenlerin ders dışı zamanlarında teknolojik imkânlardan etkin şekilde yararlanacakları ortamlar oluşturulmalıdır. Ayrıca bu ortamların, öğretmen, veli ve idareciler arasındaki haberleşme imkânlarını geliştirmek ve okul-aile iş birliğini güçlendirmek amacıyla kullanımının da teşvik edilmesi gerekmektedir.

Teknoloji, hem Türkiye'nin eğitim alanında dönüşüm gerçekleştirmesi hem de bu dönüşümün bir parçası olarak dil öğretiminin geliştirilmesi açısından oldukça yeni ve önemli imkânlar barındırmaktadır. Bu imkânları değerlendirmek suretiyle Türkçe öğretiminde başarının sağlanması ve ilgili eylemlerin hayata geçirilmesi adına, bu alandaki uygulamaların başta öğretmen ve öğrenciler olmak üzere veliler, okul idaresi, eğitim uzmanları ve diğer tüm paydaşların etkin katılımı ve iş birliğiyle gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Teknolojiye dayalı dil öğretiminin etkinliği, öncelikle bu alandaki temel ihtiyaç ve önceliklerin belirlenerek bunlara cevap verebilecek yenilik ve iyileştirmelerin sürdürülebilir biçimde tesis edilmesi, uygulanması ve yaygınlaştırılmasına bağlıdır. Bununla birlikte, öğretimde teknoloji kullanımının doğuracağı olumlu ve olumsuz sonuçların somut göstergelere dayalı olarak sürekli izlenmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu alanda hayata geçirilen uygulamaların etkinliği ile güçlü ve zayıf yanlarının nesnel bir şekilde ölçülmesi, değerlendirilmesi ve eğitim/öğretim süreçlerinin bu doğrultuda sürekli iyileştirilmesi sağlanmalıdır.

Teknoloji destekli Türkçe öğretiminde başarının sağlanması için bu alandaki çalışmaların planlı ve bütünsel bir yaklaşımla tasarlanması ve yürütülmesi gerekmektedir. Türkçe öğretiminde teknoloji kullanımının temel amaç, öncelik ve hedefleri belirlenmeli ayrıca bu sürecin verimli şekilde yürütülmesi, izlenmesi ve şeffaf şekilde değerlendirilmesini sağlayacak tedbirler ve araçlar tanımlanmalıdır.

Kaynaklar

- Ahmadi, M. R. (2018). The Use of technology in English language learning: A literature review. *International Journal of Research in English Education*, 2 (3), 115-125.
- Akın, E. (2015). *Çoklu ortam uygulamalarına dayalı öğretimin 6. sınıf öğrencilerinin anlama becerilerine ve Türkçe dersi tutumlarına etkisi (Muş İli Örneği)* (Yayınlanmamış doktora tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Akkoyunlu (2002). Öğretmenlerin internet kullanımı ve bu konudaki öğretmen görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 1-8.
- Alabay, A. (2015). *Ortaöğretim öğretmenlerinin ve öğrencilerinin EBA (Eğitimde Bilişim Ağı) kullanımına ilişkin görüşleri üzerine bir araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Altın, H. M. (2014). *Öğrenci, öğretmen, yönetici ve veli bakış açısıyla Fatih projesinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Başkent Üniversitesi, Ankara.
- Altın, H. M. ve Kalelioğlu, F. (2015). Fatih projesi ile ilgili öğrenci ve öğretmen görüşleri. *Başkent University Journal of Education*, 2(1), 89-105.
- Atav, E., Akkoyunlu, B. ve Sağlam, N. (2006). Öğretmen adaylarının internet erişim olanakları ve kullanım amaçları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 37-44.
- Ayvacı, H. Ş., Bakırcı, H. ve Başak, M. H. (2014). Fatih projesinin uygulama sürecinde ortaya çıkan sorunların idareciler, öğretmenler ve öğrenciler tarafından değerlendirilmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (11), 20-46.

Türkçe Öğretmenlerinin Teknoloji Kullanımına ve Teknoloji Destekli Türkçe Öğretiminin Etkililiğine Dair Görüşleri

- Balcı, S. (2013). Türkçe dersinde "tablet, pc, pilot uygulaması"yla öğretim gören öğrencilerin tutumlarını belirlemeye yönelik ölçek çalışması. *Electronic Turkish Studies*, 8 (1), 855-870.
- Cücü, M. (2014). *Fatih projesine ilişkin öğrenci, öğretmen ve yönetici görüşleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Çakır, A. (2015). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde video kullanımının dinleme becerisine etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Dargut, T. ve Çelik, G. (2014). Türkçe öğretmeni adaylarının eğitimde teknoloji kullanımına ilişkin tutum ve düşünceleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2 (2), 28-41.
- Dedebali, N. C. (2014). *Çoklu ortam uygulamalarının 6. sınıf dinleme becerisinin gelişimine etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Demirel, Ö. ve Yağcı, E. (2017). Eğitim, öğretim teknolojisi ve iletişim. Demirel, Ö. ve Altun, E. (Ed.). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı* (9. Baskı) (ss. 2-26). Ankara: Pegem Akademi.
- Ertem, İ. S. ve Özen, M. (2014). Metinleri ekrandan okumanın anlam kurma üzerine etkisi. *International Journal of Social Science*, 24, 319-350.
- Eyüp, B. (2012). Türkçe Öğretmeni adaylarının öğretim teknolojilerini kullanmaya yönelik öz güvenleri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (9), 77-87.
- Gül, K. (2013). *Eğitimde teknoloji kullanımı bağlamında 'Fatih Projesi'nin analizi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Hasırcı, S. (2015). *Türkçe öğretiminde çok uyaranlı eğitim ortamlarının yapılandırılmasına dönük bir model önerisi (5-8. sınıf örneği)* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- IBM, (1997). *The Net Result: Social Inclusion in The Information Society*. Londra.
- Karakaya, Ç. (2013). *FATİH projesi kapsamında pilot okul olarak belirlenen ortaöğretim kurumlarında çalışan kimya öğretmenlerinin teknolojik pedagojik alan bilgisi yeterlikleri* (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Karasakaloğlu, N., Saracaloğlu, A. ve Uça, S. (2011). Türkçe öğretmenlerinin teknoloji tutumları ile bilgi teknolojilerini kullanma düzeylerinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (7), 26-36.
- Kartal, E. (2005). Bilişim-iletişim teknolojileri ve dil öğretim endüstrisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 18 (2), 383-393.
- Merriam, S. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. Çev. S. Turan (Edt.). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Miles, M. B., ve Huberman, A. M. (1994). *An Expanded Sourcebook: Qualitative Data Analysis* (Second edition). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, Inc
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2009). Educational research and innovation beyond textbooks: Digital learning resources as systemic innovation in the Nordic countries.
- Peregoy, S., ve Boyle, O. (2012). *Reading, writing and learning in ESL: A resource book for teachers*. New York: Allyn & Bacon.
- Pourhossein Gilakjani, A. ve Sabouri, N. B. (2017). Advantages of using computer in teaching English pronunciation. *International Journal of Research in English Education*, 2 (3), 78-85.
- Şimşek, Ü. (2015). *Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının eğitimde teknoloji kullanımına ilişkin tutum ve görüşlerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Aksaray Üniversitesi, Aksaray.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2019). Teachers' role and needs in the ICT environment. İnternet'ten 24 Mart 2019'da <http://www.unescobkk.org/education/ict/themes/training-of-teachers/guidelines/teachers-role-and-needs/> adresinden alınmıştır.
- Warschauer, M. (2000). The death of cyber space and the rebirth of CALL. *English Teachers' Journal*, 53, 61-67.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

Introduction

In the information age where knowledge and technology influence all aspects of life; society, culture and economy are going through an ever-intensifying transition period. The imperative 21st-century skills necessitate a student-centered, flexible and appealing educational structure through the maximum implementation of technology. As in all fields of education, the use of technology in language teaching has been increasing. The fact that technology, which can be used to meet the need for materials in the acquisition of the four basic language skills, appeals to various senses facilitates the language teaching process.

In Turkish teaching, technological resources are being used with increasing effectiveness. In this context, how teachers and students use technology in Turkish lessons and what effects this use of technology creates is a matter of curiosity. The present study aims to determine the views of Turkish teachers' on the effectiveness of technology-assisted Turkish teaching and whether they use technology in the classroom.

Method

The present study was designed as a qualitative study and the interview technique was used for data collection. The study group consists of 12 teachers from 6 middle schools in the İpekyolu district of Van. Interviews were conducted with 2 Turkish teachers from each school.

A semi-structured interview form was used as data collection tool. Interview questions were prepared by making eliminations from the question pool prepared in accordance with the literature. In order to increase the quality and functionality of the interview questions, expert opinion was received from four faculty members in the field of Turkish education. Pilot interviews were conducted in order to determine the comprehensibility of the questions and the expediency of the answers. As a result of the aforementioned work, it was decided to include 16 questions in the Teacher Interview Form. Data collection was carried out through audio recordings with the volunteer teachers.

The data obtained were analyzed by means of content analysis. The audio recordings of the teachers were transcribed. The written data were coded and analysis units were formed. Coder reliability was performed for the reliability of the data. The data obtained at the end of the analysis were presented in a systematic and comprehensible form.

Result and Discussion

The majority of the participating teachers defined technology as a tool that makes life easier. According to Access, Adequacy and Motivation in Technology Use Model (OECD, 2009), the effective implementation of educational technology depends on three factors (access, adequacy and motivation). The teachers who participated in the present study did not experience difficulty in accessing technology. However, only two of the 12 teachers stated that they considered themselves adequate in terms of using technology.

When the teachers' views on following updates in technology use were examined, it was observed that half of the teachers followed the updates. It may be interpreted as a positive result that the participants follow technological developments. It was observed that half of the teachers implemented technology effectively in Turkish lessons. The participants stated that they did not have difficulty in conducting technology-assisted exercises in their schools. However, the majority of the teachers stated that they experienced problems conducting those exercises at home due to their students' limited access to the internet.

The majority of the teachers stated that they received in-service training on the use of technology in education, provided by the Ministry of National Education, and largely mentioned the helpful aspects of these training programs. However, there were also other teachers who expressed negative opinions regarding the in-service training programs. It was observed that the statements of the teachers who expressed negative opinions were in parallel with the results of the study conducted by Ayvaci, Bakırcı and Başak (2014). They stated that the in-service training programs

Türkçe Öğretmenlerinin Teknoloji Kullanımına ve Teknoloji Destekli Türkçe Öğretiminin Etkililiğine Dair Görüşleri

were not simultaneous with the provision of technological resources, and that teachers learned the implementation of technology by trial and error.

It was observed that the participants were aware of the goals related to technology use in the Turkish Curriculum. All of the participants stated that they referred to the course contents of EBA or private institutions. While half of the teachers regarded these contents as suitable and functional, the others stated that the contents were partially suitable. Similar results were obtained in the studies conducted by Altın (2014), Alabay (2015) and Gül (2013).

The participants were asked to evaluate the effectiveness of technology-assisted Turkish lessons from their own viewpoint, from the perspective of students and in terms of the course process. The majority of the teachers who evaluated the effectiveness of the lessons from their own perspective stated that the use of technology facilitated the teaching process. In the study conducted by Dargut and Çelik (2014) on the educational technology use of pre-service Turkish teachers, it was observed that pre-service Turkish teachers had positive views on the use of computers as it facilitated the learning process.

When the technology-assisted Turkish lessons were evaluated in terms of the students, the teachers emphasized that technology appealed to various senses, engaged the attention of students, enabled permanent learning, and motivated students. Similar results were obtained in the studies conducted by Cücü (2014) and Hasırcı (2015). The teachers who evaluated technology-assisted Turkish lessons in terms of the course process stated that the use of technology contributed to the course process in terms of time-saving. Similarly, in the study conducted by Altın (2014), it was concluded that the use of technological devices in the classroom allowed for time-saving.

Almost all of the teachers who shared opinions regarding the educational benefits of technology use in the process of acquiring basic language skills stated that the use of technology had positive effects on listening skills, the most. Some other teachers included reading and speaking skills that were benefited by the use of technology, the most. In the study conducted by Akın (2015), it was determined that in the experimental group where lessons were carried out based on multimedia applications, students' academic success increased, reading and listening comprehension were more permanent and better attitude towards Turkish courses were displayed.

In addition to the teachers who pointed out the positive effects of listening to reading samples in the classroom through technological devices on reading skills, some other teachers stated that the easy access to information through technology discouraged students from reading. In a study conducted by Ertem & Özen (2014) which investigated the connection between screen reading and conventional reading methods, findings were in favor of conventional reading methods in terms of acquiring in-text meaning.